

Το «καρδιογράφημα» των Κυπρίων

Πώς αποτυπώνονταν στις δημοσκοπήσεις η πορεία του εθνικού ζητήματος

Κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας οι στάσεις της κυπριακής κοινής γνώμης, σχετικά με τις προοπτικές επίλυσης του εθνικού ζητήματος, χαρακτηρίστηκαν από σημαντικές διακυμάνσεις.

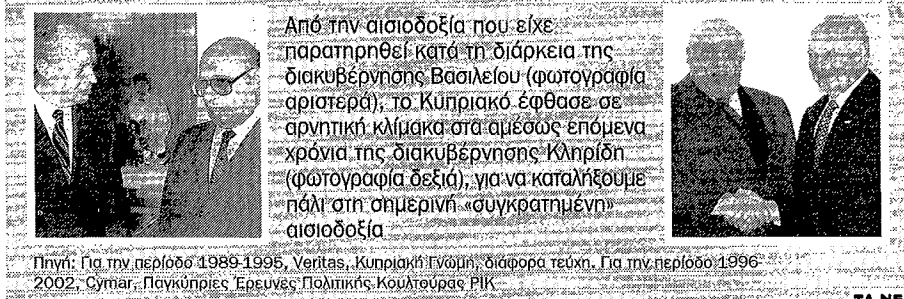
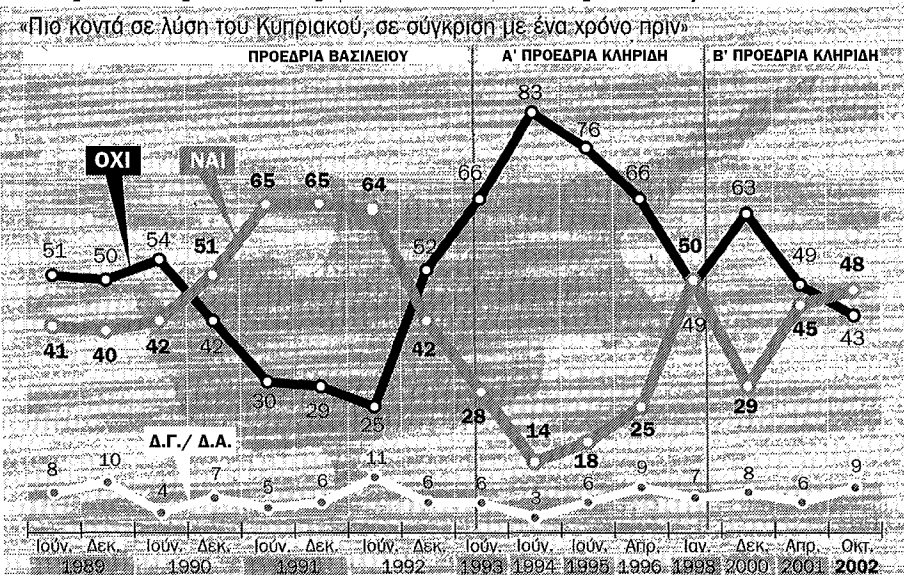
Επηρεάστηκαν καθοριστικά από την πολιτική και διπλωματική συγκυρία, ενώ με εξαίρεση τις αρχές της δεκαετίας του '90, η κυπριακή κοινή γνώμη παρέμεινε κατά βάση επιφυλακτική.

Από την αισιοδοξία...

Στις αρχές της δεκαετίας, με το τέλος της ψυχροπολεμικής εποχής, στην κυπριακή πολιτική σκηνή σημειώνεται «έκρηξη ευφορίας». Το νέο διεθνές πλαίσιο που δημιουργήθηκε αύξησε τις ελπίδες για την επίλυση του εθνικού ζητήματος. Τον Ιούλιο του 1990 υποβάλλεται η αίτηση ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, ενώ τον Ιούνιο του 1993 θα δημοσιοποιηθεί η θετική γνωμοδότηση της Ε.Ε., σύμφωνα με την οποία αναγνωρίζεται ο ευρωπαϊκός χαρακτήρας και η ευρωπαϊκή ταυτότητα της Κύπρου.

Οι εκτιμήσεις της κοινής γνώμης για τις προοπτικές επίλυσης του Κυπριακού για την περίοδο 1989 - 2002, αποτυπώνονται στο σχετικό διάγραμμα. Το μερίδιο των Κυπρίων που διακατεχόταν από αισιοδοξία, σχετικά με τις προοπτικές, ήταν διευρυμένο. Το ποσοστό εκείνων που θεωρούσαν ότι «βρισκόμαστε σήμερα πιο κοντά

Εκτίμηση προόδου για λύση του Κυπριακού, 1989-2002

Πηγή: Για την περίοδο 1989-1995, Veritas, Κυπριακή Γνώμη, διάφορα τεύχη. Για την περίοδο 1996-2002, Cypris, Παγκύπριες Έρευνες Πολιτικής, Κουλτούρας ΠΙΚ

ΤΑ ΝΕΑ

ΠΑΝΩ - ΚΑΤΩ

Στην αρχή της δεκαετίας σημειώθηκε «έκρηξη ευφορίας» που αργότερα μετατράπηκε σε τρομερή απογοήτευση

σε λύση, παρά ένα χρόνο πριν», από 42% το α' εξάμηνο του 1990, θα καταγραφεί στο τέλος του ίδιου έτους στο 51% και θα ανέλθει και στις δύο μετρήσεις του 1991 στο 65%.

... στην εντεινόμενη απαισιοδοξία

Στα μέσα της δεκαετίας του '90, εντούτοις, η πολιτική συγκυρία αλλάζει. Σημειώνεται σοβαρή αναβάθμιση των απειλητικών διαθέσεων της Τουρκίας στο Αιγαίο (casus belli - 16/11/1994, «γκρίζες ζώνες»). Αποκορύφωμα αυτής της αλλαγής αποτέλεσε η κρίση στα Ίμια που θα φέρει τις δύο χώρες στα πρόθυρα του πολέμου (28-31/1/1996), λίγο μετά τη διαδοχή του Α. Παπανδρέου στην ηγεσία του ΠΑΣΟΚ και την ανάληψη της κυβέρνησης από τον Κ. Σημίτη. Τον Αύγουστο του ίδιου έτους δολοφονούνται οι Γ. Ιακώβου και Σ. Σολωμού. Αυτή η ανατροπή του κλίματος θα αντανάκλασθει ευθέως και στη συνείδηση της κυπριακής κοινής γνώμης. Έτσι, την αισιοδοξία που είχε παρατηρηθεί κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησης Βασιλείου, θα διαδεχθεί η απαισιοδοξία, σχετικά με την προοπτική επίλυσης του Κυπριακού. Οι πρώτες ενδείξεις παρουσιάζονται ήδη από το τέλος του 1992. Το αρνητικό κλίμα θα επιταχυνθεί δραματικά στα επόμενα έτη της διακυβέρνησης Κληρίδη (μετά το 1993).

Ας σημειωθεί ότι η ενισχυόμενη απαισιοδοξία αποτελούσε σημείο σύγκλισης σχεδόν όλων των δημοσκοπιμένων δημοσκοπήσεων της εποχής. Το ποσοστό των Ελληνοκυπρίων που, σε σύγκριση έναν χρόνο πριν, θεωρούσε ότι η λύση απομακρύνεται, είχε διευρυνθεί θεαματικά από το τέλος του 1992. Ο σχετικός δείκτης θα «κατρακυλήσει» από το

42% (Β' 1992), στο 28% στη μέτρηση του Ιουνίου 1993 και στο 14% ένα χρόνο αργότερα (Ιούνιος 1994 - διάγραμμα).

Η αρχή της ανάκαμψης

Ως προς το διπλωματικό πεδίο, ο Μάρτιος του 1995 αποτελεί σημείο καμπής. Με την καθοριστική συμβολή του Γιάννου Κρανιδιώτη,

ο ιστορικός συμβιβασμός άνοιξε τις πύλες της ενταξιακής προοπτικής της Κύπρου και της Τελωνειακής Ένωσης Ε.Ε. - Τουρκίας. Η αντανάκλαση του γεγονότος στη συνείδηση της κυπριακής κοινής γνώμης υπήρξε άμεση και θα σηματοδοτήσει την αρχή της σταδιακής ανάκαμψης των κοινωνικών προσδοκιών. Το κλίμα αρχίζει να αντιστρέφεται (διά-

«Συγκρατημένη αισιοδοξία»

ΣΗΜΕΡΑ, σε σύγκριση με τέσσερα χρόνια πριν, η κυπριακή κοινή γνώμη εμφανίζεται περισσότερο αισιόδοξη, ως προς τις προοπτικές επίλυσης του εθνικού ζητήματος και, κυρίως, λιγότερο ανήσυχη και ανασφαλής.

Μέχρι το 1998, η κοινή απόπειρα Ελλάδας - Κύπρου για αλλαγή του «ισοζυγίου δύναμης» στο νησί - εκτός από το αίσθημα ασφάλειας - είχε αυξήσει σημαντικά και τις φοβίες της κοινής γνώμης. Είναι χαρακτηριστικό ότι στις παραμονές των τελευταίων κυπριακών προεδρικών εκλογών του 1998, 6 στους 10 Κυπρίους (58%) θεωρούσαν «πολύ ή αρκετά πιθανό» θερμό επεισόδιο Ελλάδας - Τουρκίας στην Ελλάδα και 5 στους 10 (52%) θερμό επεισόδιο στην Κύπρο.

Η σημερινή εικόνα, τέσσερα χρόνια μετά, είναι τελείως διαφορετική και χαρακτηριστική για την «αποκλιμάκωση» της έντασης που έχει επισυμβεί: σήμερα μόνον το 36% των Κυπρίων φοβάται θερμό επεισόδιο στην Ελλάδα (μείωση κατά 38%) και μόλις 22% στην Κύπρο (μείωση κατά 58%) (Έρευνα ΠΙΚ 10/2002).

Ήδη κατά την περίοδο που προηγήθηκε της κατάθεσης του σχεδίου Ανάν (11/11/2002), το κλίμα απαισιοδοξίας έτεινε να μεταβληθεί - για άλλη μια φορά - σε «συγκρατημένη» αισιοδοξία με επιφυλακτικότητα. Η επιφυλακτικότητα και η μετριοπάθεια που επιδεικνύει η κοινή γνώμη στην Κύπρο δεν είναι τυχαία.

Αποτελεί παγιωμένο ιστορικό χαρακτηριστικό της κυπριακής πολιτικής ζωής. Άλλωστε δεν είναι λίγες οι φορές στην πολιτική ιστορία του τόπου, που τα κύματα αισιοδοξίας διαδέχθηκαν επανειλημμένα κύματα απαισιοδοξίας και το αντίστροφο.

γραμμα). Η διαδικασία της ελληνοτουρκικής προσέγγισης από το φθινόπωρο του 1996, η υλοποίηση του Δόγματος του Ενιαίου Αμυντικού Χώρου Ελλάδας - Κύπρου, που συναντά καθολική αποδοχή στο νησί, η θεαματική σύσφιξη των σχέσεων Κύπρου - Ελλάδας που επιφέρει, καθώς και η αρχική απόφαση για την εγκατάσταση στην Κύπρο του ρωσικού πυραυλικού συστήματος S-300, έχουν ασκήσει σημαντική επίδραση στην κοινή γνώμη και θα ευνοήσουν την επανεκλογή του Γ. Κληρίδη στις προεδρικές του Φεβρουαρίου 1998.

Στην παγκύπρια έρευνα που παρουσιάστηκε από το ΠΙΚ πριν από τις εκλογές του 1998, η αλλαγή του κλίματος αποτυπώθηκε ευκρινώς: το ποσοστό των «αισιόδοξων» Κυπρίων είχε σχεδόν διπλασιασθεί προσεγγίζοντας το 50% και για πρώτη φορά έπετα από πολλά χρόνια υπερέβαινε το αντίστοιχο των «απαισιόδοξων» (43% - διάγραμμα). Τα τρία τελευταία χρόνια της δεκαετίας του '90, κυρίως στη διετία 1998 - 1999, σημειώθηκαν μια σειρά αναμφίβολων διπλωματικών - πολιτικών επιτυχιών της Λευκωσίας. Εντούτοις, οι πέντε γύροι των εκ του σύνεγγυς ενδοκοινωνικών διαπραγματεύσεων, κατά το 2000, δημιούργησαν την αίσθηση του μόνιμου αδιέξοδου. Στο τέλος του 2000 η απαισιοδοξία είχε επανέλθει σε υψηλά επίπεδα (63%), ενώ δεν θα υποχωρήσει ούτε στις παραμονές των τελευταίων κυπριακών βουλευτικών εκλογών, παραμένοντας στο 49% (Μάιος 2001). Αυτό το αρνητικό κλίμα, στο οποίο συνέβαλε σημαντικά και η αύξηση της εσωτερικής κοινωνικής δυσάρεσκειας από τη διακυβέρνηση και τις επιπτώσεις της χρηματιστηριακής κρίσης, θα διατηρηθεί μέχρι και το τέλος του 2001, οπότε η διπλωματικά κινητικότητα επανεμφανίζεται με την εντατικοποίηση των διαπραγματεύσεων.

Ο Γιάννης Μαυρής είναι διευθύνων σύμβουλος του Ινστιτούτου Δημοσκοπήσεων V. PRC και εκλογικός αναλυτής του Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου (ΡΙΚ) από το 1993.